

ZBORNICA ZDRAVSTVENE IN BABIŠKE NEGE SLOVENIJE -
ZVEZA STROKOVNIH DRUŠTEV MEDICINSKIH SESTER, BABIC
IN ZDRAVSTVENIH TEHNIKOV SLOVENIJE

Delovna skupina za
nenasilje v zdravstveni
in babiški negi

nenasilje@zbornica-zveza.si

kraja
identitete

blatenje na
spletu

MISEL NA SAMOMOR

žaljiva
sporočila

varna raba
interneta

POISKATI POMOČ

OGROŽENOST

BLOKIRANJE KLIKEV

izsiljevanje

IZPOSTAVLJENOST

safe.si

ustrahovanje

žrtev

seksizem

sovražni

govor

NELAGODJE

RANLJIVOST

BLOKIRANJE SPOROČIL

nasilje
zaradi
spola

STRAH

SRAM

OBČUTEK
NEMOČI

OSAMLJENOST

varninainternetu.si

objava posnetkov brez dovoljenja

valjenje krivde na žrtev

PRIPOROČILA

SPLETNO

NASILJE

spletna
spolna
zloraba
PONIŽANJE
deljenje
intimnih
posnetkov

spletna
prevara

policija

OHRANITI

DOKAZE

grožnje

SLABŠA
KONCENTRACIJA

zalezovanje

pomoč

spletno

nadlegovanje

nasilje pušča

posledice

ZDRAVSTVENE
TEŽAVE

ZASLONSKA
SLIKA

predelava
fotografij

OBČUTEK

MANJVREDNOSTI

žaljivi

komentarji

ŽALOST

JOK

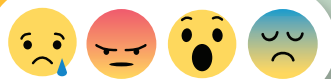
PRIPOROČILA ZA OBRAVNAVO SPLETNEGA NASILJA¹

O spletnem nasilju²

Čeprav je internet prinesel veliko dobrega – z njegovo pomočjo so nam pomembne informacije na doseg klik ali dveh, komunikacija je hitrejša, omogoča nam delo na daljavo, urejanje administrativnih in finančnih zadev brez čakanja v vrsti itd. – je prinesel tudi nove odvisnosti, z dolgotrajnim sedenjem povezana obolenja ter tudi nove vrste nasilja. Na internetu se **nasilje pojavlja v številnih oblikah in ni nov pojav** – gotovo ste v svoj e-predal že kdaj prejeli kakšno pismo nigerijskega 'princa', ki vas prosi za manjšo vsoto denarja, da bo prišel do večje in jo bo potem delil z vami; pa pismo, v katerem vas neznana oseba obvešča, da ste podedovali pravo bogastvo, le nekaj tisoč evrov morate nakazati, da bodo izvedeni postopki za nakazilo dediščine. Ali pa obvestilo, da ima oseba na drugi strani dokaz, da ste brskali po pornografskih ali pedofilskih spletnih straneh (in sami veste, da niste) – če ne nakažete določene vsote denarja, pa bodo za to izvedeli vsi. Spletne prevare so verjetno najstarejša oblika tovrstnega nasilja in velika večina nas ob takšnih e-sporočilih samodejno stisne tipko DELETE/izbriši/. **Z naraščajočo dostopnostjo do interneta pa narašča tudi število pojavnih oblik nasilja** – včasih tako hitro, da jim s poimenovanji sledimo šele mnogo kasneje. V praksi pa je pojav mnogo lažje prepoznati kot škodljiv in nezakonit, če ima ime in zakonsko opredelitev. Te v tem trenutku (še) nimamo, a to ne pomeni, da je spletno nasilje dovoljeno – **kar nekaj členov Kazenskega zakonika namreč kot kaznivo dejanje (npr. zalezovanje, neupravičeno slikovno snemanje, zloraba osebnih podatkov, prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva, izsiljevanje itd.) opredeljuje različne vrste tovrstnega nasilja.**

Janja je medicinska sestra v družinski ambulanti manjšega kraja. Pacientke in pacienti jo dojemajo kot dostopno, prijazno osebo, ki ima zanje vedno kakšno spodbudno besedo. A v njenem zasebnem življenju je trenutno kaos – izvedela je, da jo mož že dolga leta vara. Ko ga postavi pred ultimatum ali ljubica ali ona, mož tega ne sprejme z navdušenjem. Če je bil prej do nje zadržano hladen, je zdaj sovražen; grozi ji, da 'ji bo že pokazal hudiča', če ga zapusti. Ko Janja uvidi, da se mož ne bo odločil, ga zapusti sama in sproži ločitveni postopek. Ne sluti pa, da je zoper njo začel pravo kampanjo. Med drugim na Facebooku objavi njene razgaljene fotografije (posnela sta jih na začetku zveze in Janja je nanje že pozabila) ter zraven pripiše: »To je prasica, ki me je vrgla na cesto.«. V kraju, kjer živi in dela Janja, se fotografije razširijo kot požar. Janjo nanje opozori prijateljica. Janja je zgrožena, šokirana, jezna, žalostna, počuti se osramočeno in izdano. Moža prosi, da izbriše sporno objavo, a ta se ji zgolj posmehuje. Naslednje dni, tedne in mesece ima v službi občutek, da ljudje šepetajo za njenim hrbtom, kažejo s prstom nanjo, se ji posmehujejo in so celo zgroženi. Zdi se ji, da umikajo pogled in da so do nje nenavadno zadržani. Začne se zapirati vase, postaja negotova, raztresena, slabo spi in se počuti osamljeno.

Janja je žrtev spletne spolne zlorabe s pomočjo fotografij/posnetkov.

Tatjana dela kot medicinska sestra na travmatološkem oddelku neke bolnišnice. Med opravljanjem dela jo nekoč brez njene vednosti fotografira pacient in sliko objavi na svojem Instagramu. Zraven pripiše: 'Okrevanje je lažje, če te neguje seksi sestra. #toosexy' Tatjana ne ve, da jo je pacient fotografiral. In ne ve, da njeno fotografijo vidi vsak, ki v brskalnik vtipka #toosexy.

Tatjana je žrtev objave fotografije brez soglasja.

Spletne aplikacije in družabna omrežja nastajajo in se spreminjajo zelo hitro, zato bi lahko nasveti za njihovo varno uporabo zelo hitro zastareli oziroma aplikacija ali družabno omrežje morda že jutri ne bo več aktualno. **Zato priporočamo, da nasvete za njihovo varno uporabo redno preverjate na temu namenjenih spletnih straneh, npr.**

www.safe.si

www.varninainternetu.si

www.spletno-oko.si

www.cert.si

¹ Avtorica priporočil je Sonja Robnik v sodelovanju s članicami Delovne skupine za nenasilje v zdravstveni negi: Dorotejo Lešnik Mugnaioni, Ireno Špelo Cvetežar, Darinko Klemenc in Vesno Sekelj Rangus.

² Ker nimamo enotne opredelitve za to vrsto nasilja, obstajajo zanj različna poimenovanja (npr. spletno nasilje, nasilje na spletu, nasilje na internetu, internetno nadlegovanje, internetno ustrahovanje ...). Za potrebe teh priporočil uporabljamo izraz spletno nasilje kot najpogostejše uporabljan izraz, ki zajame vse različne oblike nasilja na spletu.

Kaj vse je spletno nasilje?

Včasih govorimo o spletnem nasilju, včasih o spletnem nadlegovanju kot podvrsti spletnega nasilja, včasih o nasilju, ki se izvaja s pomočjo informacijsko-komunikacijske tehnologije – enotne definicije in enotnega izraza v evropskem prostoru ni. Če zberemo nekaj značilnosti opredelitev, ki se uporabljajo v raziskavah in strokovnih besedilih, potem lahko kot tovrstno nasilje opredelimo nasilje, ki se izvaja s pomočjo e-naprav (računalnik, tablica, pametni telefon) in povzroča ali bi lahko povzročilo različne negativne posledice. Kaže se v številnih oblikah, namen ali učinek pa je lahko pridobitev materialne koristi, spolna zloraba, uničenje ugleda, nadzor nad žrtvijo itd.

Skupina sodelavk in sodelavcev neke bolnišnice med odmorom za kosilo stoji na svežem zraku pri vratih zasilnega izhoda. So v manjših skupinicah, nekateri kadijo, drugi stoje jedo, tretji se zgolj pogovarjajo. Mimo pride pacient, ki jih začne zmerjati in povzdigovati glas nad njimi, vse dogajanje – vključno s svojimi žaljivimi opazkami – snema na prenosni telefon. Posnetek z njegovimi komentarji 'češ, nič ne delajo, meni pa govorijo, da me ne morejo sprejeti' kmalu zakroži po družbenih omrežjih, objavi ga tudi neki spletni medijski portal. Objava sproži plaz takšnih in drugačnih komentarjev (praviloma anonimnih ali z izmišljenimi psevdonimi), ki so žaljivi, nespoštljivi, celo sovražni.

Čeprav objava ali komentarji niso uperjeni zoper nobeno osebo posebej, gre za spletno nasilje.

TUDI SPLETNO NASILJE IMA ŠTEVILNE POSLEDICE – MNOGE SO ENAKE KOT PRI DRUGIH VRSTAH NASILJA.

Vsekakor tudi to nasilje pušča **posledice na duševnem zdravju in socialni vključenosti žrtve**. Žrtve se pogosto soočajo s strahom, občutijo sram, krivdo, nemoč, žalost, brezup. Lahko pa so tudi jezne ali razburjene. Postanejo lahko sumničave, celo paranoične. Če ne vedo, kdo stoji za spletnim nasiljem, pogosto težko zaupajo ljudem v svojem okolju in se zato osamijo, kar poslabša njihovo (duševno) zdravje. Padejo lahko v depresijo, mislijo na samomor ali pa ga celo storijo.

Če se dogaja v organizaciji, se spletno nasilje lahko sprevrže v slabo vzdušje in obče nezadovoljstvo, morebitne interne postopke. Lahko se s spleta prenese tudi v neposredno komunikacijo in konflikte na delovnem mestu, kar lahko **vodi v druge vrste nasilja**.

Če gre za izsiljevanje, vdor v računalnik, prevare ali če nekdo z ustvarjanjem čustveno odvisnega odnosa od žrtve izvleče denar, pa lahko žrtev utрпи tudi **ekonomsko škodo**.

Spletno nasilje je uporaba računalniških sistemov, da se povzroči, omogoči ali grozi z uporabo nasilja nad posameznicami/posamezniki, ki povzroči ali bi lahko povzročilo fizične, spolne, psihične ali ekonomske posledice ali trpljenje in lahko vključuje izkoriščanje posamezničnih/posameznikovih okoliščin, značilnosti ali ranljivosti.

Vrste spletnega nasilja:

- **spletno nadlegovanje** - obrekovanje in povzročanje druge škode ugledu, spletno ustrahovanje, grožnje z nasiljem, vključno s spolnim, prisila, žaljivke ali grožnje, napeljevanje k nasilju, spletno spolno nasilje s pomočjo fotografij/posnetkov, napeljevanje k samomoru ali samopoškodovanju ...
- **z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami povezani zločini iz sovraštva** - zoper skupine na podlagi rase, etničnega porekla, vere, spola, starosti, spolne usmerjenosti, invalidnosti, socialnega statusa ...
- **z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami povezane neposredne grožnje z nasiljem ali nasilje** - umor, ugrabitev, spolno nasilje, posilstvo, mučenje, izsiljevanje, pretepanje, napeljevanje k nasilju, napadi na kritično infrastrukturo, npr. avtomobile ali medicinske naprave ...
- **spletno spolno izkoriščanje in spolna zloraba otrok** - spolna zloraba, otroška prostitucija, otroška pornografija, navajanje otrok k nemoralnim dejanjem, nagovarjanje otrok za spolne namene, spolna zloraba s prenosom v živo ...
- **spletni zločini** - nezakonit dostop, nezakonito napeljevanje, poseganje v podatke, poseganje v sistem, z računalniki povezano ponarejanje, z računalniki povezane prevare, otroška pornografija ...
- **z informacijsko-komunikacijskimi tehnologijami povezani vdori v zasebnost** - vdor v računalnik, zajetje, deljenje ali poseganje v podatke/slike, vključno z intimnimi slikami, izsiljevanje zaradi intimnih slik, zalezovanje, zbiranje zasebnih informacij, kraja identitete, izdajanje za nekoga drugega ...

Working Group on cyberbullying and other forms of online violence, especially against women and children (Svet Evrope): Mapping study on cyberviolence (2018)

NEKAJ ZNAČILNOSTI SPLETNEGA NASILJA

- Spletno nasilje se **lahko** kratek ali daljši čas **dogaja brez naše vednosti**. Nekdo je npr. na družabnem omrežju ustvaril skupino, v kateri nas blatijo in se nam posmehujejo, pa zanjo sploh ne vemo; nekdo je lahko o nas ali našem delu objavil neresničen in žaljiv komentar, pa tega ne vemo; nekdo (žaljivo obdelane) fotografije, pa s tem nismo seznanjeni.
- Druga pomembna značilnost je, da se tovrstno nasilje **lahko dogaja 24/7 in da v njem lahko sodeluje nepregledna množica ljudi**, ki bo npr. delila naše intimne fotografije, se nam posmehovala in nas žalila, morda celo ustrahovala v komentarjih.
- Tretja pomembna značilnost pa je, da nad razširjanjem objav/fotografij/posnetkov nimamo nadzora in **morda ne bomo nikoli mogli doseči njihovega izbrisa**.
- Četrta značilnost: za razliko od drugih vrst nasilja v medosebnih odnosih pri spletnem niti **nimamo nujno neposrednega stika s povzročiteljico ali povzročiteljem niti te osebe nujno ne poznamo**. Komunikacija je pogosto enosmerna, lahko se počutimo popolnoma nemočni in odvisni od povzročitelja ali povzročiteljice.
- In peta značilnost: ta vrsta nasilja nam **sledi povsod**, saj življenje brez dostopa do interneta v 21. stoletju v naši družbi praktično ni več možno.

KAJ LAHKO STORI VSAKDO IZMED NAS, DA BO KULTURA KOMUNICIRANJA NA INTERNETU VIŠJA:

- ne skrivajmo se za anonimnimi ali lažnimi identitetami in pišimo zgolj to, kar bi osebi povedali tudi iz oči v oči;
- ne sodelujmo pri blatenju drugih – če je možno, opozorimo na spoštljiv ton komunikacije;
- ne delimo žaljivih, podcenjujočih, sovražnih ipd. objav;
- preden všečkamo neko objavo ali se nanjo odzovemo s čustvenčkom, premislimo, kaj s tem zares sporočamo;
- premislimo, ali naš odziv lahko pomeni (tihu) spodbujanje neprimerne, nespoštljive, morda celo sovražne komunikacije;
- prijavimo sovražni govor administratorjem/operaterjem spletnih strani in družabnih omrežij ali Spletnemu očesu.

Zakaj je na internetu tako enostavno napisati nekaj, česar v živo ne bi nikoli izrekli?

Malokdo bi v živo nekomu izrekel vse, kar zapiše kot komentar na družbenih omrežjih ali kot anonimni oziroma z lažnim imenom predstavljajoči se uporabnik/uporabnica spletnega foruma. Če samo pogledamo komentarje pod članki, ki govorijo o nasilju nad ženskami v družini, potem bi nas v resnici moralo močno skrbeti, v kakšni družbi živimo. Ali pa komentarje pod članki o posilstvih – kot da oseba, ki jih zapiše, nima niti kančka človeškega sočutja. **Anonimnost ali nevidnost našega početja** na internetu odvzame skrb, da bi morali za svoje besede odgovarjati, da nas bodo drugi dojeli kot neetične, nekulturne, celo prostaške. Zato je toliko lažje uporabiti obsceno, žaljivo, napadalno, celo sovražno besedišče. Ker **ne vidimo odziva druge osebe**, nas morda niti ne skrbi, kakšen bo vpliv napisanega nanjo – zato besed ne izbiramo pazljivo in z mislijo, da utegnejo koga prizadeti. Pogosto ljudje zapišejo nekaj, kar se jim zdi duhovito in smešno, ne pomislijo pa, da bo oseba na drugi strani to lahko dojela kot žalitev, podcenjevanje ali poniževanje. Med pomembnejše razloge, da nekateri s takšno lahkostjo na ekran stresajo ves svoj bes, primitivizem in sovražnost, pa je uporaba psevdonomov in lažnih imen. Če takšne komentarje pisarimo **pod izmišljenim imenom**, se nikoli ne soočimo z dejstvom, da smo v resnici nedostojna oseba, s katero niti sami ne bi želeli imeti opravka, če bi jo srečali v živo. opredeljuje različne vrste tovrstnega nasilja.

Zdravstveni dom redno preverja zadovoljstvo pacientk in pacientov z obravnavo. Vzpostavljena je spletna stran, na kateri lahko vsakdo anonimno odda svoj komentar. Nina je diplomirana medicinska sestra, dela v ginekološki ambulanti. Pacientke jo spoštujejo, velikokrat pohvalne besede o njej tudi zapišejo med komentarje o obravnavi. Direktorica zdravstvenega doma jo zato ob neki priložnosti javno pohvali pred večjo skupino zaposlenih. Kakšen teden kasneje pa se pojavi cela vrsta negativnih komentarjev o Nininem delu – skupno jim je, da je neprijazna, nestrokovna, da se zadira na pacientke, da pušča odprta vrata in zato cela čakalnica sliši pacientkine osebne podatke itd. Nina je šokirana, ko ji sodelavec pove, kaj piše o njej. Ne more verjeti, zato preveri sama. Res je – omenjena je z imenom in priimkom in o njej je natrošenih cel kup laži. Prizadeta je, gre do direktorice in prosi, da komentarje izbrišejo, saj so neresnični. Direktorica njeno pritožbo vzame resno in sproži interno preiskavo - IT služba ugotovi, da so bili komentarji poslani z enega izmed računalnikov v zdravstvenem domu. Nina še danes ne ve, kdo izmed sodelavk ali sodelavcev jo je blatil. Postala je nezaupljiva in vsak dan s strahom preveri, ali je kdo o njej spet zapisal kaj neresničnega.

Nina je žrtev spletnega nadlegovanja.

Microsoft je leta 2016 izdelal klepetalni e-robot, ki je s pomočjo umetne inteligence na Twitterju klepetal z milenijsko generacijo. Namen je bil, da bi e-robot razumel klepet in bi se nanj smiselno odzival. Tega bi se naučil iz besedil, ki so mu jih ljudje pošiljali preko Twitterja. V manj kakor 24 urah so e-robotu ugasnili, ker so bili njegovi tviti seksistični, rasistični in antisemitski.

Vir: www.reuters.com, članek Microsoft's AI Twitter bot goes dark after racist, sexist tweets, 24. 3. 2016

Zakaj moramo tudi pri spletnem nasilju upoštevati vidik spola?

Ženske so pogosteje izpostavljene nasilju v družini, spolnemu nadlegovanju, nadlegovanju zaradi spola, trpinčenju na delovnem mestu in **tudi spletnemu nasilju**. Pogosto se intimno-partnersko nasilje in nasilje na delovnem mestu prepletata s spletnim nasiljem – isti storilec izvaja različne vrste nasilja nad isto žrtvijo.

Še en pomemben razlog je, da je na spletno nasilje nujno pogledati z vidika spola. Ne samo, da ga ženske doživljajo pogosteje, ampak so mu izpostavljene, ker so ženske. Spletno nasilje tako npr. ni nujno uperjeno zoper konkretno žensko, ampak je lahko **sovražnost usmerjena v ženske nasploh**. Tak primer so **seksistični spletni komentarji**, ki omalovažujejo ženske. Njihove pogoste tarče so ženske, ki delujejo v javnem življenju – npr. novinarki, političarke, menedžerke, pa tudi sindikalistke in tiste, ki se zavzemajo za pravice žensk. Mnoge ženske, ki so doživele takšen spletni pogrom, se začnejo samocenzurirati in svojih stališč ne izražajo več. Posledica: glasovi žensk v javnem prostoru so slišani redkeje, kar je v nasprotju s temeljnim demokratičnim načelom pravice do izražanja.

Ženske doživljajo več spletnega nasilja tudi v **aplikacijah za zmenke** – zlasti, če nekomu dajo jasno vedeti, da jih druženje z njim ne zanima. Posledično so pogosto deležne sovražnih komentarjev, groženj s (spolnim) nasiljem, blatenja njihovega videza itd. Ustvarja se **pritisk, da ženska nima pravice reči ne**.

Žaljivi in posmehljivi **komentarji o videzu žensk** so stalnica komentarjev pod članki, pa naj gre za zvezdnico, političarko, znanstvenico ali povsem anonimno žensko. Fotografije moških so tovrstnemu ocenjevanju izpostavljene zelo redko, pogosteje v pozitivnem smislu. Lahko rečemo, da **žensko telo še nikoli prej ni bilo izpostavljeno takšnemu ocenjevanju** kot danes.

Kaj je **vzrok vsemu temu**? Spet se moramo vrniti k spolnim stereotipom – tem zakoreninjenim predstavam o sprejemljivih in primernih družbenih vlogah žensk in moških – in dejstvu, da jih v tem trenutku še nobena družba na svetu ni prerastla in dosegla takšne ravni razvoja, ko bi bila neenakost žensk in moških le še zgodovinski spomin.

KAKO VEM, DA SEM ŽRTEV SPLETNEGA NASILJA?

Nekdo me blati ali o meni širi lažne govorice po družabnih omrežjih, na forumih ali spletnih straneh.	DA	NE
Nekdo me izsiljuje, da bo objavil moje zasebne fotografije/posnetke, če nečesa ne storim.	DA	NE
Nekdo me na spletu zalezuje.	DA	NE
Nekdo je ustvaril lažni profil z mojimi podatki in/ali fotografijo.	DA	NE
Nekdo je odkril moje geslo za družabna omrežja/e-pošto in zdaj piše komentarje/sporočila v mojem imenu.	DA	NE
Nekdo je vdrl v moje naprave (računalnik, tablica, telefon).	DA	NE
Nekdo me na spletu ustrahuje, spodkopava moje samospoštovanje, se do mene obnaša agresivno, žaljivo, škoduje mojemu ugledu ipd.	DA	NE
Nekdo je brez mojega dovoljenja objavil moje zasebne fotografije/posnetke ali delil najine zasebne pogovore.	DA	NE
Nekdo me na spletu spolno nadleguje: mi pošilja spolno nedvoumna sporočila/fotografije/posnetke, lahko celo grozi s spolnim nasiljem.	DA	NE
Nekdo se do mene na spletu obnaša napadalno: uporablja sovražni govor, je seksističen, me žali zaradi katere od mojih osebnih okoliščin (invalidnost, spolna usmerjenost ...) ipd.	DA	NE
Nekdo me preko spleta želi zvabiti v prostitucijo.	DA	NE
Nekdo je na spletu objavil fotografijo/posnetek napada name (npr. verbalnega, fizičnega, spolnega).	DA	NE
Nekdo je na spletu objavil zasebne informacije o meni.	DA	NE
Nekdo je mojim sodelavkam/sodelavcem ali nadrejenim poslal lažne informacije o meni.	DA	NE
Nekdo je vdrl v mojo spletno kamero.	DA	NE
Zaradi predhodne slabe izkušnje, uperjene zoper mene, se samoomejujem: ne upam si več pisati komentarjev, ki izražajo moja stališča, ne uporabljam določenega družabnega omrežja ipd.	DA	NE
Pri igranju spletnih videoiger mi pošiljajo žaljive, sovražne ali napadalne komentarje.	DA	NE
Nekdo je obdelal mojo fotografijo na žaljiv način in jo objavil na spletu.	DA	NE
Nekdo je na družbenem omrežju ustvaril skupino, v kateri me blatijo, sramotijo, napadajo ...	DA	NE
Ko zavrnem povabilo za druženje/klepet v aplikaciji za zmenkarje, ta oseba postane sovražna, napadalna, o meni piše laži ipd.	DA	NE
Izključujejo me iz spletnih prijateljskih skupin, skupin za igranje spletnih videoiger ipd.	DA	NE
Nekdo pod pretvezo, da želi z mano imeti razmerje, z mano manipulira, mi laska, me vodi v odnos čustvene odvisnosti, si od mene morda celo izposoja denar.	DA	NE

5 % žensk v EU je od 15. leta starosti dalje doživelo spletno zalezovanje;

11 % pa neverbalne oblike nadlegovanja, vključno s spletnim nadlegovanjem (neželena, napadalna, spolno nedvoumna e- ali SMS sporočila, žaljiva, nespodobna sporočila na družabnih omrežjih);

spletnemu zalezovanju in nadlegovanju so bistveno bolj izpostavljene mlade ženske, ki tudi pogosteje uporabljajo internet (spletno nadlegovanje je doživelo 20 % žensk v EU, starih od 18 do 29 let);

77 % žensk, ki so doživele spletno nadlegovanje, in 70 % žensk, ki so doživele spletno zalezovanje, je od intimnega partnerja doživelo tudi vsaj eno obliko fizičnega in/ali spolnega nasilja.

Agencija za temeljne pravice. Violence against women: an EU-wide survey. 2014. in

Evropski inštitut za enakost spolov. Spletno nasilje nad ženskami in dekleti. 2017

Če ste na katerikoli izmed vprašanj odgovorili z 'da', potem ste **lahko (bili)** žrtev spletnega nasilja (seveda pa ima spletno nasilje še mnogo več javnih oblik od naštetega). **Premislite, ali in kako želite ukrepati.** Poiščite informacije o možnih načinih ukrepanja – nekaj jih najdete tudi na teh straneh.

Miha je zdravstvenik in dela na travmatološkem oddelku. Tam je že nekaj časa hospitalizirana pacientka, ki pri premikanju potrebuje veliko pomoči. Njeni svojci živijo predaleč, da bi jo lahko redno obiskovali, zato Miha pogosto preveri, ali kaj potrebuje ter jo spodbuja k pozitivnemu odnosu do okrevanja. Pacientka ga nekoč fotografira pri delu, to objavi na Instagramu in Miha označi pod objavo. Ena njenih prijateljic komentira 'tvoj fant je pa seksi', na kar se usuje plaz podobnih komentarjev. Miha objavo opazi šele pozno zvečer. Naslednje jutro prosi pacientko, da objavo izbriše. Ta reagira užaljeno, češ, kaj pa je to takšnega, saj se samo hecamo. Miha vztraja in pacientka nerada izbriše sporno objavo. A fotografije ne izbriše iz telefona, pač pa ji s pomočjo filtra doda vražja rogova in velik nos. Objavi to fotografijo in pod njo napiše: 'Bilo je lepo, dokler je trajalo. #bivši! Mihov obraz je sicer neprepoznaven, a kljub temu ga mnoge njene sledilke prepoznajo kot 'njenega' fanta prejšnjega dne – spet se zvrsti cela vrsta takšnih in drugačnih komentarjev, a Miha tokrat o njih ne ve nič.

Miha je žrtev na žaljiv način obdelane (in objavljene) fotografije.

V Sloveniji je 7 % žensk od 15. leta dalje doživelo spletno zalezovanje in 7 % spletno nadlegovanje.

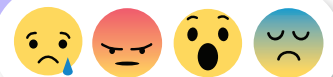
Agencija za temeljne pravice. Violence against women: an EU-wide survey. 2014.

V Sloveniji je eno od oblik spletnega nadlegovanja doživelo 55 % učenk in 49 % učencev zadnje triade ter 64 % srednješolk in 54 % srednješolcev. Najpogostejši storilci so fantje, ne glede na to, katerega spola je žrtev. Fantje spletno nadlegovanje pogosteje dojemajo kot smešno, kot zabavo in se nanj ne odzovejo, dekleta pa pogosteje doživljajo resne posledice (nemoč, depresija, stres, strah).

Fakulteta za družbene vede, raziskava Odklikni! 2018

Jože je pred kratkim v spletni aplikaciji za zmenke spoznal Tio. Njena profilna slika prikazuje privlačno temnolasko nedoločljive starosti. Dopisujeta si, pogovori postajajo vedno bolj žgečkljivi. Tia nekega večera Jožeta prepriča v seks pred spletno kamero – češ, igravja se skupaj. Jože, ko danes gleda nazaj, še sam ne ve, zakaj pristane. A ne opazi, da je Tia pritisnila gumb za snemanje. Še isti večer Jože z neznanega e-naslova prejme sporočilo, da naj na navedeni račun (tujina) nakaže 200 € ali pa bo posnetek končal v e-predalu direktorja bolnišnice, v kateri je zaposlen.

Jože je žrtev izsiljevanja z intimnimi fotografijami/posnetki.

ČE SE ZGODI NAM:

- si ne delamo utvare, da bo minilo samo od sebe;
- vemo, da je za nasilje odgovorna oseba, ki ga povzroča;
- ukrepamo in poiščemo pomoč.
- sovražne, žaljive objave prijavimo operaterju/administratorju družabnega omrežja in zahtevamo njihov izbris,
- poiščemo podporo pri kolegicah/kolegih, prijateljicah/prijateljih,
- obvestimo vodstvo, če je storilka/storilec iz delovnega kolektiva oziroma organizacije,
- poiščemo svetovalno, psihosocialno, pravno pomoč,
- nasilje prijavimo policiji;
- shranimo dokaze (zaslonske slike, e-sporočila, SMS sporočila ...);
- blokiramo klice, sporočila, osebo ...

ČE SE ZGODI NAŠI SODELAVKI ALI SODELAVCU, SMO V OPORO TAKO, DA:

- verjamemo, da žrtev dogajanje doživlja kot nasilje;
- žrtvi pomagamo pri iskanju informacij, da se bo lažje odločila, kako ukrepati (kakšen je postopek prijave, kje lahko najde psihosocialno podporo, na koga se lahko obrne), če se dogaja med zaposlenimi, če spletno nasilje povzročajo pacientke/pacienti, obiskovalke/obiskovalci itd.;
- nasilja ne minimaliziramo, ne govorimo, da ni tako hudo, da bo minilo, da naj žrtev vse skupaj pozabi ipd.;
- pri izvajanju nasilja ne sodelujemo: ne delimo spornih objav/fotografij/posnetkov, ne pišemo ali všečkamo žaljivih objav/komentarjev ipd.

VEMO, DA ...

- ... je vsako nasilje, tudi spletno, prepovedano;
- ... odgovornost za vsako nasilje, tudi spletno, nosi storilec ali storilka;
- ... nasilno vedenje je izbira;
- ... žrtev ni in ne more biti odgovorna za dejanja nekoga drugega;
- ... vsako nasilje pušča posledice – nekatere so lahko trajne;
- ... vsako naše početje na internetu pušča sledi – čeprav objavo/fotografijo/posnetek izbrišemo, nad tem, kdo jo je videl/shranil/delil, nimamo več nadzora;
- ... se tudi na spletu obnašamo odgovorno, komuniciramo spoštljivo – kot mi, imajo tudi vsi drugi pravico do varne rabe interneta;
- ... ne odzivajmo se impulzivno – preden reagiramo, si vzemimo čas za razmislek;
- ... imamo vsi pravico do zasebnosti – fotografije/posnetke drugih objavimo samo z njihovim soglasjem;
- ... so varna gesla sestavljena iz velikih in malih črk, števil in posebnih znakov;
- ... gesel nimamo nalepljenih na vidnem mestu, ampak jih skrbno čuvamo;
- ... je pomembno, kakšne so varnostne nastavitve naših e-naprav.

Mojca je vodja tima zdravstvene nege. Znana je kot izjemno korektna, strokovna, prijazna in človeška. Velikokrat dela v nočnih izmenah, saj nima družine in rade volje vskoči namesto katere od kolegic z majhnimi otroki. Neke noči se iz čiste radovednosti vpiše v eno od spletnih aplikacij za zmenkarije. Prijetno je presenečena, ko že nekaj minut po prijavi prejme prvo sporočilo. Na fotografiji je šarmanten gospod poznih srednjih let. Odpíše mu in med pogovorom kaj hitro ugotovi, da imata mnogo skupnih interesov. Gospod je prijazen, kavalirski, piše, da je trenutno na svoji jahti med grškimi otoki. V naslednjih nekaj tednih si redno dopisujeta in ... vseh sta si. Mojca se kmalu ujame v past čustvene odvisnosti – gospod ji laska, govori, kako brez nje ne more več živeti, kako mu pomeni vse, kako komaj čaka, da se vidita v živo. A do srečanja ne pride – ko bi moral prileteti domov, gospod Mojci napiše, da se mu je pokvarila jahta in da ne more do denarja za popravilo, saj je izgubil USB za dostop do spletne banke. Mojca mu preko mednarodne posredovalnice nakaže zajetno vsoto denarja za popravilo. Od takrat od gospoda ni več niti glasu.

Mojca je žrtev spletne finančne prevare.